

Anaxagorás

Fragmenta DK 59 B

Podle řeckého textu edice: David Sider, *The Fragments of Anaxagoras.*, Academia Verlag, Sankt Augustin 2005.

S přihlédnutím k: Patricia Curd, *Anaxagoras of Clazomenae. Fragments and Testimonia...*, University of Toronto Press 2007 a k edici Diels-Kranz.

B 1 = Simplicios, In Physica 155,23-30

ὅτι δὲ Ἀναξαγόρας ἐξ ἑνὸς μίγματος ἄπειρα τῶ πλήθει ὁμοιομερῆ ἀποκρίνεσθαι φησιν πάντων μὲν ἐν παντὶ ἐνότων, ἐκάστου δὲ κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν χαρακτηριζομένου, δηλοῖ διὰ τοῦ πρώτου τῶν Φυσικῶν λέγων ἀπ' ἀρχῆς· (155,26) „ὁμοῦ πάντα χρήματα ἦν, ἄπειρα καὶ πλήθος καὶ σμικρότητα· καὶ γὰρ τὸ σμικρὸν ἄπειρον ἦν. καὶ πάντων ὁμοῦ ἐόντων οὐδὲν ἔνδηλον ἦν ὑπὸ σμικρότητος· πάντα γὰρ ἀήρ τε καὶ αἰθήρ κατεῖχεν, ἀμφότερα ἄπειρα ἐόντα· ταῦτα γὰρ μέγιστα ἔνεστιν ἐν τοῖς σύμπασι καὶ πλήθει καὶ μεγέθει.“

Cfr. Platón, *Phaedo* 72c4:

κἂν εἰ συγκρίνοιτο μὲν πάντα, διακρίνοιτο δὲ μή, ταχὺ ἂν τὸ τοῦ Ἀναξαγόρου γεγονός εἴη, „Ὅμοῦ πάντα χρήματα.“

B 2 = Simplicios, In Physica 155,30-156,1 Curd, Diels–Kranz

καὶ μετ' ὀλίγον·

(155,31) „καὶ γὰρ ἀήρ τε καὶ αἰθήρ ἀποκρίνονται ἀπὸ τοῦ πολλοῦ τοῦ περιέχοντος, καὶ τό γε περιέχον ἄπειρόν ἐστι τὸ πλήθος.“

Text podle edice Sider (τοῦ πόλου μίστο τοῦ πολλοῦ):

(155,31) „καὶ γὰρ ἀήρ τε καὶ αἰθήρ ἀποκρίνονται ἀπὸ τοῦ πόλου τοῦ περιέχοντος, καὶ τό γε περιέχον ἄπειρόν ἐστι τὸ πλήθος.“

B 3 = Simplikios, In Physica 164,10-22

{in Aristot., *Physica* 187b7 ... }

{Εἰ δὴ τὸ μὲν ἄπειρον ἢ ἄπειρον ἄγνωστον. Τὸ πιθανὸν πρῶτον τῆς Ἀναξαγόρου δόξης ἐκθέμενος, ἵνα μὴ τις οἰηθῇ δι' ἀσθένειαν συνηγορίας ἐλέγχεσθαι τὸν λόγον, ἐπὶ τὴν ἀναίρεσιν αὐτοῦ τρέπεται. τοῦ δὲ Ἀναξαγόρου πολλὰ ἐκθεμένου συμπεράσματα ἢ ἀξιώματα, πρὸς ἕκαστόν μοι δοκεῖ νῦν σχεδὸν ὁ Ἀριστοτέλης ἀντιλέγειν.}

(164,14) καὶ γὰρ ὅτι ἄπειρα ἦν, εὐθύς ἀρχόμενος λέγει

„ὁμοῦ πάντα χρήματα ἦν ἄπειρα καὶ πλῆθος καὶ σμικρότητα.“ (B 1.1)

καὶ ὅτι οὔτε τὸ ἐλάχιστόν ἐστιν ἐν ταῖς ἀρχαῖς οὔτε τὸ μέγιστον,

(164,17-20) „οὔτε γὰρ τοῦ σμικροῦ ἐστι τό γε ἐλάχιστον, ἀλλ' ἔλασσον αἰεὶ (τὸ γὰρ ἐὸν οὐκ ἐστι τὸ μῆ¹ οὐκ εἶναι) ἀλλὰ καὶ τοῦ μεγάλου αἰεὶ ἐστι μείζον. καὶ ἴσον ἐστὶ τῷ σμικρῷ πλῆθος, πρὸς ἑαυτὸ δὲ ἕκαστόν ἐστι καὶ μέγα καὶ σμικρόν.“

(164,20) εἰ γὰρ πᾶν ἐν παντί καὶ πᾶν ἐκ παντὸς ἐκκρίνεται, καὶ ἀπὸ τοῦ

ἐλαχίστου δοκοῦντος ἐκκριθήσεται τι ἔλασσον ἐκείνου, καὶ τὸ μέγιστον δοκοῦν ἀπὸ τινος ἐξεκρίθη ἑαυτοῦ μείζονος.

{164,22 λέγει δὲ σαφῶς ὅτι „ἐν παντί παντὸς μοῖρα ἔνεστι πλὴν νοῦ, ἔστιν οἷσι δὲ καὶ νοῦς ἔνι“ (B 11). καὶ πάλιν ὅτι „τὰ μὲν ἄλλα παντὸς μοῖραν μετέχει, νοῦς δὲ ἐστὶν ἄπειρον καὶ αὐτοκρατὲς καὶ μέμικται οὐδενί.“ (B 12) καὶ ἀλλαχοῦ δὲ οὕτως φησὶ „καὶ ὅτε ... ἐλάσσοσι“ (B 6). καὶ τοῦτο δὲ ὁ Ἀναξαγόρας. ἀξιοῖ τὸ ἕκαστον τῶν αἰσθητῶν ὁμοιομερῶν κατὰ τὴν τῶν ὁμοίων σύνθεσιν γίνεσθαι τε καὶ χαρακτηρίζεσθαι. λέγει γὰρ „ἀλλ' ὅτω ... καὶ ἦν“ (B 12).}

B 4a Sider, Curd = Simplikios, In Physica 34,18-20; 34,27-35,13 (obsahuje B 4 /1 DK)

(34,18)

Ἀναξαγόρας δὲ ὁ Κλαζομένιος ἔοικε τῶν εἰδῶν πάντων τριττὴν θεάσασθαι τὴν διαφορὰν,

¹ τὸ μῆ rkp, Diels–Kranz, Curd; τομῆ <μῆ> Jöhrens, Sider.

τὴν μὲν κατὰ τὴν νοητὴν ἔνωσιν συνηρημένην, ὅταν λέγῃ „ὁμοῦ πάντα χρήματα ἦν ἄπειρα καὶ πλῆθος καὶ σμικρότητα.“ (B 1.1) καὶ ... (B 4b)

(34,27)

τὴν δὲ τινα ἐθεάσατο κατὰ τὴν νοερὰν διάκρισιν διακεκριμένην,
πρὸς ἣν ἡ ἐνταῦθα ἀφωμοίωται.

λέγει γὰρ μετ' ὀλίγα τῆς ἀρχῆς τοῦ πρώτου Περὶ φύσεως Ἀναξαγόρας οὕτως·

(34,29)

„τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων χρὴ δοκεῖν ἐνεῖναι πολλά τε καὶ παντοῖα ἐν πᾶσι τοῖς συγκρινομένοις καὶ σπέρματα πάντων χρημάτων καὶ ιδέας παντοίας ἔχοντα καὶ χροιάς καὶ ἡδονάς. καὶ ἀνθρώπους γε συμπαγῆναι καὶ τὰ ἄλλα ζῶα ὅσα ψυχὴν ἔχει. καὶ τοῖς γε ἀνθρώποισιν εἶναι καὶ πόλεις συνημμένας [DK: συνωικημένας] καὶ ἔργα κατεσκευασμένα, ὥσπερ παρ' ἡμῖν, καὶ ἡλίον τε αὐτοῖσιν εἶναι καὶ σελήνην καὶ τὰ ἄλλα, ὥσπερ παρ' ἡμῖν, καὶ τὴν γῆν αὐτοῖσι φῦειν πολλά τε καὶ παντοῖα, ὧν ἐκεῖνοι τὰ ὀνήιστα συνενεγκάμενοι εἰς τὴν οἴκησιν χρῶνται. ταῦτα μὲν οὖν μοι λέλεκται περὶ τῆς ἀποκρίσιος, ὅτι οὐκ ἂν παρ' ἡμῖν μόνον ἀποκριθείη, ἀλλὰ καὶ ἄλλῃ.“

(35,9)

καὶ δόξει μὲν ἴσως τισὶν οὐ πρὸς νοερὰν διάκρισιν τὴν ἐν τῇ γενέσει παραβάλλειν, ἀλλὰ πρὸς τόπους ἄλλους τῆς γῆς τὴν παρ' ἡμῖν συγκρίνειν οἴκησιν. οὐκ ἂν δὲ εἶπε περὶ τόπων ἄλλων καὶ „ἡλίον αὐτοῖσιν εἶναι καὶ σελήνην καὶ τὰ ἄλλα ὥσπερ παρ' ἡμῖν“ καὶ „σπέρματα δὲ πάντων χρημάτων“ καὶ „ιδέας“ ἐκάλεσε τὰ ἐκεῖ.

Curd ad B 4a = Simplicios, In Physica 157,17-24 (část B 4 /4 DK)

καὶ ὅτι μὲν ἑτέραν τινὰ διακόσμησιν παρὰ τὴν παρ' ἡμῖν αἰνίττεται, δηλοῖ τὸ „ὥσπερ παρ' ἡμῖν“ οὐχ ἅπαξ μόνον εἰρημένον. ὅτι δὲ οὐδὲ αἰσθητὴν μὲν ἐκείνην οἶεται, τῷ χρόνῳ δὲ ταύτης προηγησαμένην, δηλοῖ τὸ „ὧν ἐκεῖνοι τὰ ὀνήιστα συνενεγκάμενοι εἰς τὴν οἴκησιν χρῶνται“. οὐ γὰρ „ἐχρῶντο“ εἶπεν, ἀλλὰ „χρῶνται“. ἀλλ' οὐδὲ ὡς νῦν κατ' ἄλλας τινὰς οἰκῆσεις ὁμοίας οὔσης

καταστάσεως τῆ παρ' ἡμῖν. οὐ γὰρ εἶπε „τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην εἶναι καὶ παρ' ἐκείνοις ὥσπερ καὶ παρ' ἡμῖν“, ἀλλ' „ἥλιον καὶ σελήνην, ὥσπερ παρ' ἡμῖν“ ὡς δὴ περὶ ἄλλων λέγων. ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἴτε οὕτως εἴτε ἄλλως ἔχει, ζητεῖν ἄξιον.

B 4 /2 DK = Simplikios, In Physica 156,1-9 (verze začátku B 4a Sider, Curd a pokračování části B 4b Sider, Curd , ale z jiného místa Simplikia)

καὶ μετ' ὀλίγα·

„τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων, χρὴ δοκεῖν ἐνεῖναι πολλά τε καὶ παντοῖα ἐν πᾶσι τοῖς συγκρινομένοις καὶ σπέρματα πάντων χρημάτων καὶ ἰδέας παντοίας ἔχοντα καὶ χροιάς καὶ ἡδονάς. πρὶν δὲ ἀποκριθῆναι,“ φησί, „πάντων ὁμοῦ ἐόντων οὐδὲ χροιῆ ἔνδηλος ἦν οὐδεμία· ἀπεκώλυε γὰρ ἡ σύμμιξις πάντων χρημάτων τοῦ τε διεροῦ καὶ τοῦ ξηροῦ καὶ τοῦ θερμοῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ καὶ τοῦ λαμπροῦ καὶ τοῦ ζοφεροῦ καὶ γῆς πολλῆς ἐνεούσης καὶ σπερμάτων ἀπείρων πλήθους οὐδὲν ἐοικότων ἀλλήλοις. οὐδὲ γὰρ τῶν ἄλλων οὐδὲν ἔοικε τὸ ἕτερον τῷ ἑτέρῳ.“

B 4b Sider, Curd = Simplikios, In Physica 34,20-26 (=B 4 /3 DK); 156,4-9 + De caelo 608,24 καὶ πάλιν φησί

(34,21) „πρὶν δὲ ἀποκριθῆναι {ταῦτα} πάντων ὁμοῦ ἐόντων οὐδὲ χροιῆ ἔνδηλος ἦν οὐδεμία· ἀπεκώλυε γὰρ ἡ σύμμιξις ἀπάντων χρημάτων τοῦ διεροῦ καὶ τοῦ ξηροῦ καὶ τοῦ θερμοῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ καὶ τοῦ λαμπροῦ καὶ τοῦ ζοφεροῦ καὶ γῆς πολλῆς ἐνεούσης καὶ σπερμάτων ἀπείρων πλήθους οὐδὲν ἐοικότων ἀλλήλοις. οὐδὲ γὰρ τῶν ἄλλων οὐδὲν ἔοικε τὸ ἕτερον τῷ ἑτέρῳ. τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων ἐν τῷ σύμπαντι χρὴ δοκεῖν ἐνεῖναι πάντα χρήματα.“

καὶ εἴη ἂν τὸ σύμπαν τοῦτο [τὸ] τοῦ Παρμενίδου ἐν ὄν.

B 4 /4 = Simplikios, In Physica 157, 9-24 (obsahuje Curd ad B 4a plus verzi části B 4a Sider, Curd)

καὶ μέντοι εἰπὼν

„ἐνεῖναι πολλά τε καὶ παντοῖα ἐν πᾶσι τοῖς συγκρινομένοις, καὶ σπέρματα πάντων χρημάτων καὶ ἰδέας παντοίας ἔχοντα καὶ χροιάς καὶ ἡδονάς, καὶ ἀνθρώπους γε συμπαγῆναι καὶ τὰ ἄλλα ζῶα ὅσα ψυχὴν ἔχει,“
ἐπάγει

„καὶ τοῖς γε ἀνθρώποισιν εἶναι καὶ πόλεις συνημμένας καὶ ἔργα κατεσκευασμένα, ὥσπερ παρ' ἡμῖν, καὶ ἥλιόν τε αὐτοῖς ἐνεῖναι καὶ σελήνην καὶ τὰ ἄλλα, ὥσπερ παρ' ἡμῖν, καὶ τὴν γῆν αὐτοῖσι φῦειν πολλά τε καὶ παντοῖα, ὧν ἐκεῖνοι τὰ ὀνήιστα συνενεικόμενοι εἰς τὴν οἴκησιν χρῶνται.“

καὶ ὅτι μὲν ἑτέραν τινὰ διακόσμησιν παρὰ τὴν παρ' ἡμῖν αἰνίττεται, δηλοῖ τὸ „ὥσπερ παρ' ἡμῖν“ οὐχ ἅπαξ μόνον εἰρημένον. ὅτι δὲ οὐδὲ αἰσθητὴν μὲν ἐκείνην οἶεται, τῷ χρόνῳ δὲ ταύτης προηγησαμένην, δηλοῖ τὸ „ὧν ἐκεῖνοι τὰ ὀνήιστα συνενεικόμενοι εἰς τὴν οἴκησιν χρῶνται“.

οὐ γὰρ „ἐχρῶντο“ εἶπεν, ἀλλὰ „χρῶνται“. ἀλλ' οὐδὲ ὡς νῦν κατ' ἄλλας τινὰς οἰκῆσεις ὁμοίας οὔσης καταστάσεως τῇ παρ' ἡμῖν. οὐ γὰρ εἶπε „τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην εἶναι καὶ παρ' ἐκείνοις ὥσπερ καὶ παρ' ἡμῖν,“ ἀλλ' „ἥλιον καὶ σελήνην, ὥσπερ παρ' ἡμῖν,“ ὡς δὴ περὶ ἄλλων λέγων. ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἴτε οὕτως εἴτε ἄλλως ἔχει, ζητεῖν ἄξιον. ...

B 5 = Simplikios, In Physica 156, 9-13

ὅτι δὲ οὐδὲ γίνεται οὐδὲ φθείρεται τι τῶν ὁμοιομερῶν, ἀλλ' αἰεὶ τὰ αὐτὰ ἐστί, δηλοῖ λέγων·

(156, 10) „τούτων δὲ οὕτω διακεκριμένων γινώσκειν χρή, ὅτι πάντα οὐδὲν ἐλάσσω ἐστὶν οὐδὲ πλείω οὐ γὰρ ἀνυστὸν πάντων πλείω εἶναι, ἀλλὰ πάντα ἴσα αἰεὶ.“
ταῦτα μὲν οὖν περὶ τοῦ μίγματος καὶ τῶν ὁμοιομερειῶν.

B 6 = Simplikios, In Physica 164, 25-165,1

καὶ ἀλλαχοῦ δὲ οὕτως φησί·

(164, 26) „καὶ ὅτε δὲ ἴσαι μοῖραὶ εἰσι τοῦ τε μεγάλου καὶ τοῦ σμικροῦ πληθους, καὶ οὕτως ἂν εἶη ἐν παντὶ πάντα· οὐδὲ χωρὶς ἔστιν εἶναι, ἀλλὰ πάντα παντὸς μοῖραν μετέχει. ὅτε τοῦλάχιστον μὴ ἔστιν εἶναι, οὐκ ἂν δύναίτο χωρισθῆναι, οὐδ' ἂν ἐφ' ἑαυτοῦ γενέσθαι, ἀλλ' ὅπωςπερ ἀρχὴν εἶναι καὶ νῦν πάντα ὁμοῦ. ἐν πᾶσι δὲ πολλὰ ἔνεστι καὶ τῶν ἀποκρινομένων ἴσα πληθους ἐν τοῖς μείζοσι τε καὶ ἐλάσσοσι.“

B 7 = Simplicios, In De caelo 608,24-29

μήποτε δὲ τὸ ἄπειρον ὡς ἡμῖν ἀπερίληπτον καὶ ἄγνωστον λέγει· τοῦτο γὰρ ἐνδείκνυται διὰ τοῦ

(608, 26) „ὥστε τῶν ἀποκρινομένων μὴ εἰδέναι τὸ πληθους μήτε λόγῳ μήτε ἔργῳ.“ ἐπεὶ ὅτι τῷ εἶδει ἐπερασμένα ὤιετο, δημοῖ λέγων πάντα γινώσκειν τὸν νοῦν· καίτοι, εἰ ἄπειρα ὄντως ἦν, παντελῶς ἦν ἄγνωστα· ἡ γὰρ γνῶσις ὀρίζει καὶ περατοῖ τὸ γνωσθέν.

B 8 DK, Sider = Simplicios, In Physica 176,29 + 175,12-14

οὐ κεχώριστα ἀλλήλων τὰ ἐν τῷ ἐνὶ κόσμῳ οὐδὲ ἀποκέκοπται πελέκει οὔτε τὸ θερμὸν ἀπὸ τοῦ ψυχροῦ οὔτε τὸ ψυχρὸν ἀπὸ τοῦ θερμοῦ.

B 8 Curd = Simplicios, In Physica 175,11-16 + 176,29 (obsahuje B 8 Sider, B 8 /1 DK)

(175,11-12) εἰπόντος τοῦ Ἀναξαγόρου „οὐδὲ διακρίνεται οὐδὲ ἀποκρίνεται ἕτερον ἀπὸ τοῦ ἑτέρου“ (B 12) διὰ τὸ πάντα ἐν πᾶσιν εἶναι, καὶ ἀλλαχοῦ

(176,29) „οὐ κεχώριστα ἀλλήλων τὰ ἐν τῷ ἐνὶ κόσμῳ (175,12-14) οὐδὲ ἀποκέκοπται πελέκει οὔτε τὸ θερμὸν ἀπὸ τοῦ ψυχροῦ οὔτε τὸ ψυχρὸν ἀπὸ τοῦ θερμοῦ.“

(175,14-16) (οὐ γὰρ εἶναι τι εἰλικρινές καθ' αὐτό), τοῦτο, φησίν, οὐκ εἰδότης μὲν λέγεται· οὐ γὰρ διὰ τὸ πάντα ἐν πᾶσιν εἶναι συμβαίνει τὸ μὴ διακρίνεσθαι...

B 8 /2 DK = Simplicios, In Physica 176,28-30 (= B 8,1 Sider)

τὸ δὲ ὅτι

(176,29) „οὐ κεχώρισται ἀλλήλων τὰ ἐν τῷ ἐνὶ κόσμῳ οὐδὲ ἀποκέκοπται πελέκει,⁷ ὡς ἐν ἄλλοις φησίν.

B 9 = Simplikios, In Physica 35,13-18

ἄκουσον δὲ οἷα καὶ μετ' ὀλίγον φησὶ τὴν ἀμφοῖν ποιούμενος σύγκρισιν·

(35, 14) „οὕτω τούτων περιχωρούντων τε καὶ ἀποκρνομένων ὑπὸ βίης τε καὶ ταχυτήτος. βίην δὲ ἢ ταχυτῆς ποιεῖ. ἢ δὲ ταχυτῆς αὐτῶν οὐδενὶ ἔοικε χρήματι τὴν ταχυτήτα τῶν νῦν ἐόντων χρημάτων ἐν ἀνθρώποις, ἀλλὰ πάντως πολλαπλασίως ταχύ ἐστι.“

B 10 = Scholia in Gregor. Nazianz.; PG XXXVI, 911 Migne

ὁ δὲ Ἄναξαγόρας παλαιὸν εὐρών δόγμα ὅτι οὐδὲν ἐκ τοῦ <μηδαμῶς ὄντος> γίνεται,² γένεσιν μὲν ἀνήρει, διάκρισιν δὲ εἰσηγεν ἀντὶ γενέσεως. ἐλήρει γὰρ ἀλλήλοις μὲν μεμίχθαι πάντα, διακρίνεσθαι δὲ ἀξανάμενα. καὶ γὰρ ἐν τῇ αὐτῇ γονῇ καὶ τρίχας εἶναι καὶ ὄνυχας καὶ φλέβας καὶ ἀρτηρίας καὶ νεῦρα καὶ ὀστέα καὶ τυγχάνειν μὲν ἀφανῆ διὰ μικρομέρειαν, ἀξανάμενα δὲ κατὰ μικρὸν διακρίνεσθαι.

„πῶς γὰρ ἄν, φησίν, ἐκ μὴ τριχὸς γένοιτο θρίξ καὶ σὰρξ ἐκ μὴ σαρκός;“ οὐ μόνον δὲ τῶν σωμάτων ἀλλὰ καὶ τῶν χρωμάτων ταῦτα κατηγόρει. καὶ γὰρ ἐνεῖναι τῷ λευκῷ τὸ μέλαν καὶ τὸ λευκὸν τῷ μέλανι. τὸ αὐτὸ δὲ ἐπὶ τῶν ῥοπῶν ἐτίθει, τῷ βαρεῖ τὸ κοῦφον σύμμικτον εἶναι δοξάζων καὶ τοῦτο αὐθις ἐκείνω.

B 10 cfr. = Aristotelés, De generatione animalium I, 18; 723a10-11

Ἄναξαγόρας μὲν γὰρ εὐλόγως φησὶ σάρκας ἐκ τῆς τροφῆς προσιέναι ταῖς σαρκῶν·

B 11 = Simplikios, In Physica 164, 22-24

λέγει δὲ σαφῶς, ὅτι

(164,23) „ἐν παντὶ παντὸς μοῖρα ἔνεστι πλὴν νοῦ, ἔστιν οἷσι δὲ καὶ νοῦς ἐνι.“

B 12 DK

τὰ μὲν ἄλλα παντὸς μοῖραν μετέχει, νοῦς δέ ἐστιν ἄπειρον καὶ αὐτοκρατὸς καὶ μέμεικται οὐδενὶ χρήματι, ἀλλὰ μόνος αὐτὸς ἐπ' ἑωυτοῦ ἐστιν. εἰ μὴ γὰρ ἐφ' ἑαυτοῦ ἦν, ἀλλὰ τεῶ ἐμέμεικτο ἄλλω, μετεῖχεν ἂν ἀπάντων χρημάτων, εἰ ἐμέμεικτό τεῶ· ἐν παντὶ γὰρ παντὸς μοῖρα ἔνεστιν, ὥσπερ ἐν τοῖς πρόσθεν (B 11) μοι λέλεκται· καὶ ἂν ἐκώλυεν αὐτὸν τὰ συμμεμειγμένα, ὥστε μηδενὸς χρήματος κρατεῖν ὁμοίως ὡς καὶ μόνον ἐόντα ἐφ' ἑαυτοῦ. ἔστι γὰρ λεπτότατόν τε πάντων χρημάτων καὶ καθαρώτατον, καὶ γνώμην γε περὶ παντὸς πᾶσαν ἴσχει καὶ ἰσχύει μέγιστον· καὶ ὅσα γε ψυχὴν ἔχει καὶ τὰ μείζω καὶ τὰ ἐλάσσω, πάντων νοῦς κρατεῖ. καὶ τῆς περιχωρήσιος τῆς συμπάσης νοῦς ἐκράτησεν, ὥστε περιχωρῆσαι τὴν ἀρχήν. καὶ πρῶτον ἀπὸ τοῦ μικροῦ ἤρξατο περιχωρεῖν, ἐπὶ δὲ πλέον περιχωρεῖ, καὶ περιχωρήσει ἐπὶ πλέον. καὶ τὰ συμμισγόμενά τε καὶ ἀποκρινόμενα καὶ διακρινόμενα πάντα ἔγνω νοῦς. καὶ ὅποια ἔμελλεν ἔσεσθαι καὶ ὅποια ἦν, ἄσσα νῦν μὴ ἔστι, καὶ ὅσα νῦν ἐστι καὶ ὅποια ἔσται, πάντα διεκόσμησε νοῦς, καὶ τὴν περιχώρησιν ταύτην, ἣν νῦν περιχωρεῖ τά τε ἄστρα καὶ ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη καὶ ὁ αἴθρ καὶ ὁ αἰθήρ οἱ ἀποκρινόμενοι. ἡ δὲ περιχώρησις αὐτὴ ἐποίησεν ἀποκρίνεσθαι. καὶ ἀποκρίνεται ἀπὸ τε τοῦ ἀραιοῦ τὸ πυκνὸν καὶ ἀπὸ τοῦ ψυχροῦ τὸ θερμὸν καὶ ἀπὸ τοῦ ζοφεροῦ τὸ λαμπρὸν καὶ ἀπὸ τοῦ διεροῦ τὸ ξηρόν. μοῖραι δὲ πολλαὶ πολλῶν εἰσι. παντάπασιν δὲ οὐδὲν ἀποκρίνεται οὐδὲ διακρίνεται ἕτερον ἀπὸ τοῦ ἑτέρου πλὴν νοῦ. νοῦς δὲ πᾶς ὁμοίος ἐστι καὶ ὁ μείζων καὶ ὁ ἐλάττων. ἕτερον δὲ οὐδὲν ἐστιν ὁμοιον οὐδενί, ἀλλ' ὅτων πλεῖστα ἔνι, ταῦτα ἐνδηλότατα ἐν ἑκάστον ἐστι καὶ ἦν.

Cfr. A 58 = Aristotelés, *Metaphysica* I, 3; 984b15.

B 12 /1 DK = Simplikios, In Physica 164, 22-25 (= začátek B 12 Curd)

λέγει δὲ σαφῶς ὅτι „ἐν παντὶ παντὸς μοῖρα ἔνεστι πλὴν νοῦ, ἔστιν οἷσι δὲ καὶ νοῦς ἔνι.“ (B 11) καὶ πάλιν ὅτι

---

² DK čte podle edice Migne: μηδαμῆ γίνεται.

(164,24-25)

„τὰ μὲν ἄλλα παντὸς μοῖραν μετέχει, νοῦς δέ ἐστιν ἄπειρον καὶ αὐτοκρατὲς καὶ μέμικται οὐδενί.“

B 12 Sider = Simplicios, In Physica 156,13 – 157,4 (= B 12 /2 DK = pokrač. DK 12 Curd)
περὶ δὲ τοῦ νοῦ τάδε γέγραφε:

„τὰ μὲν ἄλλα παντὸς μοῖραν μετέχει, νοῦς δέ ἐστιν ἄπειρον καὶ αὐτοκρατὲς καὶ μέμικται οὐδενὶ χρήματι, ἀλλὰ μόνος αὐτὸς ἐπ' ἑωυτοῦ ἐστιν. εἰ μὴ γὰρ ἐφ' ἑαυτοῦ ἦν, ἀλλὰ τεφ' ἐμέμικτο ἄλλω, μετεῖχεν ἂν ἀπάντων χρημάτων, εἰ ἐμέμικτό τεφ' ἐν παντὶ γὰρ παντὸς μοῖρα ἔνεστιν, ὥσπερ ἐν τοῖς πρόσθεν (B 11) μοι λέλεκται· καὶ ἂν ἐκώλυεν αὐτὸν τὰ συμμεμειγμένα, ὥστε μηδενὸς χρήματος κρατεῖν ὁμοίως ὡς καὶ μόνον ἐόντα ἐφ' ἑαυτοῦ. ἐστι γὰρ λεπτότατόν τε πάντων χρημάτων καὶ καθαρώτατον, καὶ γνώμην γε περὶ παντὸς πᾶσαν ἴσχει καὶ ἰσχύει μέγιστον· καὶ ὅσα γε ψυχὴν ἔχει καὶ τὰ μείζω καὶ τὰ ἐλάσσω, πάντων νοῦς κρατεῖ. καὶ τῆς περιχωρήσιος τῆς συμπάσης νοῦς ἐκράτησεν, ὥστε περιχωρῆσαι τὴν ἀρχὴν. καὶ πρῶτον ἀπὸ τοῦ μικροῦ ἤρξατο περιχωρεῖν, ἐπὶ δὲ πλέον περιχωρεῖ, καὶ περιχωρήσει ἐπὶ πλέον. καὶ τὰ συμμισγόμενά τε καὶ ἀποκρινόμενα καὶ διακρινόμενα πάντα ἔγνω νοῦς. καὶ ὅποια ἔμελλεν ἔσεσθαι καὶ ὅποια ἦν, ἄσσα νῦν μὴ ἐστι, καὶ ὅσα νῦν ἐστι καὶ ὅποια ἐσται, πάντα διεκόσμησε νοῦς, καὶ τὴν περιχώρησιν ταύτην, ἣν νῦν περιχωρεῖ τὰ τε ἄστρα καὶ ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη καὶ ὁ ἀήρ καὶ ὁ αἰθήρ οἱ ἀποκρινόμενοι. ἡ δὲ περιχώρησις αὐτὴ ἐποίησεν ἀποκρίνεσθαι. καὶ ἀποκρίνεται ἀπὸ τε τοῦ ἀραιοῦ τὸ πυκνὸν καὶ ἀπὸ τοῦ ψυχροῦ τὸ θερμὸν καὶ ἀπὸ τοῦ ζοφεροῦ τὸ λαμπρὸν καὶ ἀπὸ τοῦ διεροῦ τὸ ξηρόν. μοῖραι δὲ πολλαὶ πολλῶν εἰσι. παντάπασιν δὲ οὐδὲν ἀποκρίνεται οὐδὲ διακρίνεται ἕτερον ἀπὸ τοῦ ἑτέρου πλὴν νοῦ. νοῦς δὲ πᾶς ὁμοίος ἐστι καὶ ὁ μείζων καὶ ὁ ἐλάττων. ἕτερον δὲ οὐδὲν ἐστι ὁμοιον οὐδενί, ἀλλ' ὅτων πλεῖστα ἔνι, ταῦτα ἐνδηλότατα ἐν ἑκάστῳ ἐστι καὶ ἦν.“

(Cfr. A 47 /1.)

B 13 = Simplicios, In Physica 300, 27-301,1

Ἄναξαγόρου δέ, φησὶν Ἀλέξανδρος, οὐκ ἐμνημόνευσε (Aristotelés, *Physica* II,2; 194a15-20) καίτοι τὸν νοῦν ἐν ταῖς ἀρχαῖς τιθέντος, ἴσως, φησὶν, ὅτι μὴ προσχρῆται αὐτῷ ἐν τῇ γενέσει. ἀλλ' ὅτι μὲν προσχρῆται, δῆλον, εἴπερ τὴν γένεσιν οὐδὲν ἄλλο ἢ ἔκκρισιν εἶναι φησι, τὴν δὲ ἔκκρισιν ὑπὸ τῆς κινήσεως γίνεσθαι, τῆς δὲ κινήσεως αἴτιον εἶναι τὸν νοῦν. λέγει γὰρ οὕτως Ἄναξαγόρας· (300,31) „καὶ ἐπεὶ ἤρξατο ὁ νοῦς κινεῖν, ἀπὸ τοῦ κινουμένου παντὸς ἀπεκρίνετο, καὶ ὅσον ἐκίνησεν ὁ νοῦς, πᾶν τοῦτο διεκρίθη· κινουμένων δὲ καὶ διακρινομένων ἢ περιχώρησις πολλῶ μᾶλλον ἐποίει διακρίνεσθαι.“

(Cfr. B 17; A 88 /1.)

B 14 = Simplicios, In Physica 157, 5-9

ὅτι δὲ διττὴν τινα διακόσμησιν ὑποτίθεται, τὴν μὲν νοεράν, τὴν δὲ αἰσθητὴν ἀπ' ἐκείνης [γεγονυῖαν], δῆλον μὲν καὶ ἐκ τῶν εἰρημένων (B 12), δῆλον δὲ καὶ ἐκ τῶνδε·

(157,7) „ὁ δὲ νοῦς ὄσα ἐστὶ τ' ἐκράτησε³ καὶ νῦν ἐστὶν ἵνα καὶ τὰ ἄλλα πάντα, ἐν τῷ πολλῶ⁴ περιέχοντι καὶ ἐν τοῖς προσκριθεῖσι καὶ ἐν τοῖς ἀποκεκριμένοις.“

B 15 = Simplicios, In Physica 179, 3-6

καὶ μετ' ὀλίγα δέ·

„τὸ μὲν πυκνὸν καὶ διερὸν καὶ ψυχρὸν καὶ τὸ ζοφερὸν ἐνθάδε συνεχώρησεν, ἐνθα νῦν [ἦ] γῆ, τὸ δὲ ἀραιὸν καὶ τὸ θερμὸν καὶ τὸ ξηρὸν <καὶ τὸ λαμπρὸν>⁵ ἐξεχώρησεν εἰς τὸ πρόσω τοῦ αἰθέρος.“

Viz CH III.

³ ὁ δὲ νοῦς ὄσα ἐστὶ τ' ἐκράτησε καὶ νῦν ἐστὶν Sider; νοῦς, ὃς αἰεὶ ἐστὶ, τὸ κάρτα Curd, DK; νοῦς ὄσα ἐστὶ τε καρτα codd.

⁴ πολλὰ Sider. πολλῶ Curd, DK.

B 16 DK

ἀπὸ τουτέων ἀποκρinoμένων συμπήγνυται γῆ· ἐκ μὲν γὰρ τῶν νεφελῶν ὕδωρ ἀποκρίνεται, ἐκ δὲ τοῦ ὕδατος γῆ, ἐκ δὲ τῆς γῆς λίθοι συμπήγνυνται ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ, οὗτοι δὲ ἐκχωρέουσι μᾶλλον τοῦ ὕδατος.

B 16 /1 = Simplicios, In Physica 179, 6-10 (= B 16 Curd; obsahuje B 16 Sider)

καὶ τὰ μὲν ἀρχοειδῆ ταῦτα καὶ ἀπλούστατα ἀποκρίνεσθαι λέγει, ἄλλα δὲ τούτων συνθετώτερα ποτὲ μὲν συμπήγνυσθαι λέγει ὡς σύνθετα, ποτὲ δὲ ἀποκρίνεσθαι ὡς τὴν γῆν. οὕτως γὰρ φησιν·

(179, 8) „ἀπὸ ἀπὸ τουτέων ἀποκρinoμένων συμπήγνυται γῆ· ἐκ μὲν γὰρ τῶν νεφελῶν ὕδωρ ἀποκρίνεται, ἐκ δὲ τοῦ ὕδατος γῆ, ἐκ δὲ τῆς γῆς λίθοι συμπήγνυνται ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ ψυχροῦ.“

B 16 /2 = Simplicios, In Physica 155, 21-23

λέγει γοῦν Ἄναξαγόρας ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Φυσικῶν·

„ἐκ μὲν γὰρ τῶν νεφελῶν ὕδωρ ἀποκρίνεται, ἐκ δὲ τοῦ ὕδατος γῆ, ἐκ δὲ τῆς γῆς λίθοι συμπήγνυνται ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ, οὗτοι δὲ ἐκχωρέουσι μᾶλλον τοῦ ὕδατος.“

B 17 = Simplicios, In Physica 163, 18-24

σαφῶς δὲ Ἄναξαγόρας ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Φυσικῶν τὸ γίνεσθαι καὶ ἀπόλλυσθαι συγκρίνεσθαι καὶ διακρίνεσθαι λέγει γράφων οὕτως·

„τὸ δὲ γίνεσθαι καὶ ἀπόλλυσθαι οὐκ ὀρθῶς νομίζουσιν οἱ Ἕλληνες οὐδὲν γὰρ χρῆμα γίνεται οὐδὲ ἀπόλλυται, ἀλλ' ἀπὸ ἐόντων χρημάτων συμμίσγεται τε καὶ διακρίνεται. καὶ οὕτως ἂν ὀρθῶς καλοῖεν τό τε γίνεσθαι συμμίσγεσθαι καὶ τὸ ἀπόλλυσθαι διακρίνεσθαι.“

Cfr. B 13.

---

⁵ add Sider.

B 18 = Plútarchos, De facie in orbe lunae 16; 929b

ὁ μὲν οὖν ἑταῖρος ἐν τῇ διατριβῇ τοῦτο δὴ τὸ Ἴ�ναξαγόρειον ἀποδεικνύς, ὡς
 „ἥλιος ἐντίθησι τῇ σελήνῃ τὸ λαμπρόν“,
 εὐδοκίμησεν.

Cfr. Platón, Cratylus 409a (Anaxagorás A 76).

B 19 = Scholia in Homeri Iliad. bT ad XVII, 547 Erbse

Ἄναξαγόρας δέ φησιν·

„Ἴριον δὲ καλέομεν τὸ ἐν τῆσιν νεφέλησιν ἀντιλάμπον τῷ ἡλίῳ.“
 χειμῶνος οὖν ἔστι σύμβολον τὸ γὰρ περιχεόμενον⁶ ὕδωρ τῷ νέφει ἄνεμον
 ἐποίησεν ἢ ἐξέχεεν ὄμβρον.

B 20 není v edici Diels-Kranz uveden

Sider odkazuje na: In Hipp. Aër v arabském překladu 6,202 Chartier.

Cfr. Hésiodos, fr. spurium 394 Merkelbach-West.

B 21 = Sextos Empeirikos, Adversus mathematicos VII, 90-91

ὁ μὲν φυσικώτατος Ἄναξαγόρας ὡς ἀσθενεῖς διαβάλλον τὰς αἰσθήσεις
 „ὕπ' ἀφαιρότητος αὐτῶν, φησίν, οὐ δυνατοὶ ἔσμεν κρίνειν τὰληθές,“
 τίθησί τε πίστιν αὐτῶν τῆς ἀπιστίας τὴν παρὰ μικρὸν τῶν χρωμάτων ἐξαλλαγὴν.
 εἰ γὰρ δύο λάβοιμεν χρώματα, μέλαν καὶ λευκόν, εἶτα ἐκ θατέρου εἰς θάτερον
 κατὰ σταγόνα παρεκχέοιμεν, οὐ δυνήσεται ἢ ὄψις διακρίνειν τὰς παρὰ μικρὸν
 μεταβολάς, καίπερ πρὸς τὴν φύσιν ὑποκειμένας. (... 91) ὥστε ὁ μὲν Ἄναξαγόρας
 κοινῶς τὸν λόγον ἔφη κριτήριον εἶναι·

B 21a = Sextos Empeirikos, Adversus mathematicos VII, 140

Διότιμος δὲ τρία κατ' αὐτὸν [Δημόκριτος] ἔλεγεν εἶναι κριτήρια, τῆς μὲν τῶν
 ἀδήλων καταλήψεως τὰ φαινόμενα·

„ὄψις γὰρ τῶν ἀδήλων τὰ φαινόμενα,“

ὡς φησιν Ἄναξαγόρας, ὃν ἐπὶ τούτῳ Δημόκριτος ἐπαινεῖ.

Cfr. Appendix proverbiorum 4, 50 (Leutsch Paroemiogr. I, 444):

ὄψις ἀδήλων τὰ φαινόμενα.

B 21b = Plútarchos, De Fortuna 3; 98f (= Anaxagorás A 102 /2)

ἀλλ' ἐν πᾶσι τούτοις ἀτυχέστεροι τῶν θηρίων ἐσμέν, ἐμπειρίαι δὲ καὶ μνήμη καὶ σοφίαι καὶ τέχνη κατὰ Ἄναξαγόραν τσφῶντ' τε αὐτῶν χρώμεθα καὶ βλίττομεν καὶ ἀμέλγομεν καὶ φέρομεν καὶ ἄγομεν συλλαμβάνοντες· {ὥστ' ἐνταῦθα μηδὲν τῆς τύχης ἀλλὰ πάντα τῆς εὐβουλίας εἶναι καὶ τῆς προνοίας.}

B 22 = Athénaios, Epitome II; 57d

Ἄναξαγόρας ἐν τοῖς Φυσικοῖς τὸ καλούμενόν φησιν ὄρνιθος γάλα τὸ ἐν τοῖς ὠιοῖς εἶναι λευκόν.

---

⁶ περιεχόμενον rkp, DK, Sider, Graham; περιεχόμενον Curd, Solmsen.